

Απόφαση Eurogroup για χρέος: Συμφωνία ή ανακωχή;

ΜΙΡΑΝΤΑ ΞΑΦΑ*

Η απόφαση του Eurogroup της περασμένης Τρίτης για το ελληνικό χρέος μοιάζει περισσότερο με ανακωχή μεταξύ των πιστωτών μέχρι το φθινόπωρο παρά με συμφωνία. Το ΔΝΤ υποχώρησε σ' αυτή τη φάση, δηλώνοντας ότι θετική εισήγηση για τη συμμετοχή του στο ελληνικό πρόγραμμα με χρηματοδότηση θα υπάρξει μόνο αφού η ελάφρυνση ποσοτικοποιηθεί και κριθεί ότι το χρέος είναι βιώσιμο.

Η θετική εξέλιξη είναι ότι το χρέος μπήκε στην ατζέντα του Eurogroup με σαφές χρονοδιάγραμμα, όμως το ύψος της ελάφρυνσης παραμένει ασαφές. Υπήρξε πάντως κοινή παραδοχή ότι το χρέος δεν είναι βιώσιμο και κοινή αντίληψη για τον ορισμό της βιωσιμότητας, καθώς και δέσμευση για ελάφρυνση χρέους όταν το πρόγραμμα ολοκληρωθεί επιτυχώς το 2018, ώστε οι ετήσιες δαπάνες εξυπηρέτησης του χρέους να μην ξεπερνούν κάποια όρια (15% του ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα και 20% μακροπρόθεσμα).

Βραχυπρόθεσμα το μόνο κέρδος από τη συμφωνία είναι η ακύρωση της επιβάρυνσης 2% πάνω στο επιτόκιο των 11 δισ. που δανειστήκαμε το 2012 για επαναγορά χρέους, το όφελος δηλ. για την Ελλάδα θα είναι 220 εκατ. το 2017 (μόλις 0,1% του ΑΕΠ) εφόσον φυσικά συνεχίζουμε να εφαρμόζουμε το πρόγραμμα.

Τα μέτρα εξομάλυνσης των αποπληρωμών των δανείων του EFSF που θα ληφθούν το αμέσως επόμενο διάστημα δεν θα έχουν καμία επίπτωση πριν από το 2022, οπότε λήγει η περίοδος χάριτος για τα δάνεια που χορήγησε. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο κ. Σόιμπλε επιμένει ότι η ελάφρυνση χρέους δεν επείγει. Αυτό που επείγει όμως είναι η δέσμευση για συγκεκριμένα και ποσοτικοποιημένα μέτρα ελάφρυνσης, ώστε να αρθεί η αβεβαιότητα ως προς τη βιωσιμότητα του χρέους. Αυτή τη δέσμευση ζητάει το ΔΝΤ για να συμμετάσχει στο πρόγραμμα με χρηματοδότηση. Ασαφή μέτρα όπως η παράταση της περιόδου χάριτος και της αποπληρωμής των δανείων EFSF, καθώς και η επιβολή ορίου στις ετήσιες πληρωμές τόκων «αν χρειαστεί» δεν αρκούν.

Για να μην έχουμε αυταπάτες, είναι χρήσιμο να εκτιμήσουμε πού βρισκόμαστε σήμερα στην πορεία εξόδου από την κρίση σε σχέση με την περίοδο πριν από την ανάληψη της εξουσίας από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ. Στα μέσα του 2014, με

την ανάκαμψη της οικονομίας να διαφαίνεται, το ΔΝΤ υπολόγιζε τα πρόσθετα μέτρα που ήταν απαραίτητα για να κλείσει το δημοσιονομικό κενό 2015-2016 σε 1,75% του ΑΕΠ, δηλ. περίπου 3 δισ. ευρώ (έκθεση ΔΝΤ Ιουνίου 2014, σελ. 11), ώστε να επιτευχθεί πρωτογενές πλεόνασμα ύψους 4,5% του ΑΕΠ με μόνιμα μέτρα.

Το χρηματοδοτικό κενό υπολογιζόταν σε 12,6 δισ. ευρώ, που θα μπορούσε να καλυφθεί από την προληπτική γραμμή πίστωσης (ECCL) που ήταν σε διαπραγμάτευση με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Όμως τα χαμηλότερα πρωτογενή πλεονάσματα, η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και η μείωση των εσόδων από ιδιωτικοποιήσεις οδήγησαν σε πολύ μεγαλύτερες δανειακές ανάγκες την περίοδο 2015-18, που προστέθηκαν σε ένα ήδη υψηλό χρέος.

Στην έκθεση βιωσιμότητας του χρέους που δημοσιοποιήθηκε λίγο πριν από το δημοψήφισμα του Ιουλίου 2015, το ΔΝΤ εξηγεί ότι αυτές οι πρόσθετες δανειακές ανάγκες κατέστησαν το χρέος μη βιώσιμο.

Είναι γεγονός ότι ο στόχος για πρωτογενή πλεονάσματα μειώθηκε από 16,2% του ΑΕΠ σωρευτικά την περίοδο 2015-18 σε μόλις 5,5% του ΑΕΠ στο τρίτο μνημόνιο, δηλ. κατά περίπου 20 δισ. Ο κ. Τσίπρας υποστηρίζει ότι αυτό είναι κέρδος για την Ελλάδα. Το αντίθετο ισχύει.

Χαμηλότερα πλεονάσματα σημαίνουν μεγαλύτερες δανειακές ανάγκες για να καλυφθούν οι δαπάνες εξυπηρέτησης του χρέους, που παραμένουν αμετάβλητες τουλάχιστον μέχρι το 2022. Μετά το 2022 το χρέος δεν κουρεύεται, απλώς αναδιρθρώνεται και επιβαρύνει τις επόμενες γενεές. Τα 3 δισ. ευρώ μέτρα που ζητούσαν οι πιστωτές το 2014 τριπλασιάστηκαν σε 9 δισ. σήμερα, συνυπολογίζοντας τα προληπτικά μέτρα ύψους 3,6 δισ. που το ΔΝΤ θεωρεί απαραίτητα για να επιτευχθεί ο στόχος για πλεόνασμα 3,5% του ΑΕΠ το 2018. Γιατί χρειάζονται τριπλάσια μέτρα για να επιτευχθούν χαμηλότερα πρωτογενή πλεονάσματα; Διότι η καταστροφική διαπραγμάτευση της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ δημιούργησε έναν φαύλο κύκλο ύφεσης και νέων μέτρων, ενώ η καθυστέρηση στη λήψη μέτρων αύξησε τον λογαριασμό. Συγκρίνοντας τις εκθέσεις βιωσιμότητας του χρέους του ΔΝΤ του 2014 και 2016, προκύπτει ότι το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 21 δισ. ευρώ σωρευτικά την περίοδο 2015-18, χειροτερεύοντας σημαντικά τη δημοσιονομική πορεία. Περιττές δαπάνες όπως η πρόσληψη 2.000 μετακλητών υπαλλήλων με αυξημένες αποδοχές, η επαναπρόσληψη επίορκων υπαλλήλων, και 500 εκατ. για επισκευή αεροπλάνων του ναυτικού συνετέλεσαν στον εκτροχιασμό.

Το ερώτημα τώρα είναι αν η κυβέρνηση που λέει ότι «θρηνεί αλλά ψηφίζει», θα αρχίσει ξαφνικά να εφαρμόζει το πρόγραμμα πλήρως και εγκαίρως ώστε να εμπεδωθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης και να επιστρέψουν οι επενδυτές. Αυτό είναι αμφίβολο με το πολιτικό προσωπικό που διαθέτει η κυβέρνηση, που δεν έχει πάρει καμία πρωτοβουλία για να μειώσει τη γραφειοκρατία και να προσελκύσει επενδύσεις. Η τελευταία έκθεση ΔΝΤ για τη βιωσιμότητα του χρέους αναφέρεται στα απογοητευτικά αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν στο ελληνικό πρόγραμμα στον τομέα των μεταρρυθμίσεων. Αυτή η απογοητευτική πορεία, που σκόνταψε στα συντεχνιακά συμφέροντα και στο πολιτικό κόστος, οδήγησε σε αναθεώρηση προς τα κάτω των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της οικονομίας. Αν η ελληνική οικονομία δεν καταφέρει να γίνει πιο παραγωγική και εξωστρεφής, το χρέος δεν θα καταστεί βιώσιμο όσο και αν αναδιρθρωθεί.

** Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι ερευνήτρια του Center for International Governance Innovation και μέλος Δ.Ε. της Δράσης.*